

3. PRODUKČNÍ ANALÝZA FIRMY

OBSAH

- základní východiska analýzy firmy
- krátkodobá produkční funkce
- výroba v dlouhém období, optimum firmy
- optimum firmy při různých úrovních nákladů a při změnách cen VF
- výnosy z rozsahu
- příklady produkčních funkcí

LITERATURA K TÉMATU

Soukupová et al.: Mikroekonomie. Kapitola 5,
str. 149 - 188

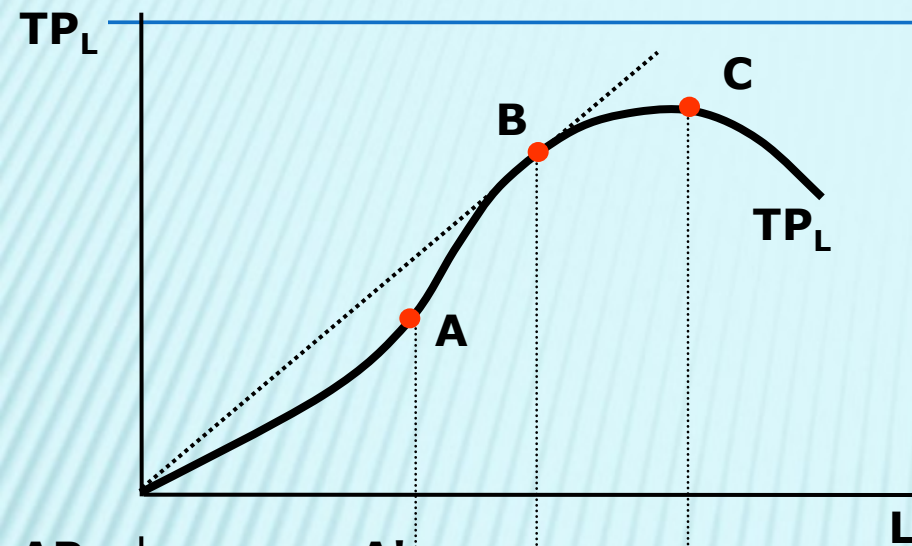
ZÁKLADNÍ VÝCHODISKA ANALÝZY FIRMY

- firma = subjekt specializující se na výrobu, tj. na přeměnu zdrojů ve statky a služby
- firma: nakupuje výrobní faktory (VF), organizuje jejich přeměnu ve výstup, prodává svůj výstup
- cílem firmy je maximalizace zisku
- ekonomický vs. účetní zisk
- ekonomický zisk = účetní zisk minus implicitní náklady

ZÁKLADNÍ VÝCHODISKA ANALÝZY FIRMY

- ➔ limity výroby – technologické a finanční možnosti firmy
- ➔ produkční funkce – vztah mezi množstvím VF a výstupem těmito VF dosaženým v daném období
- ➔ tradiční VF: práce (L) a kapitál (K)
- ➔ ostatní VF: půda (P) a úroveň technologie (τ)
- ➔ produkční funkce: $Q = f(K, L)$
- ➔ v krátkém období je objem kapitálu fixní
- ➔ v dlouhém období jsou kapitál i práce variabilní

VÝROBA V KRÁTKÉM OBDOBÍ (SR)

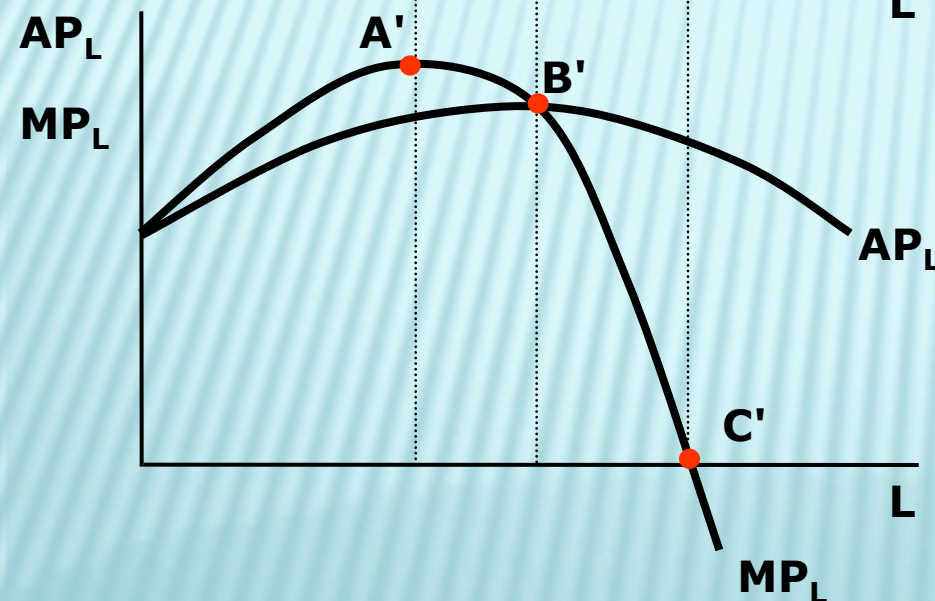

do bodu A se prosazují rostoucí výnosy z variabilního vstupu práce

do bodu B – 1. stadium výroby – průměrný produkt práce i kapitálu roste, firma bude zvyšovat výrobu, fixní vstupy neúplně využity

mezi body B a C – 2. stadium výroby – průměrný produkt práce klesá, ale průměrný produkt kapitálu stále roste

za bodem C – 3. stadium výroby – klesá průměrný produkt práce i kapitálu i celkový produkt

firma usiluje o 2. stadium výroby

ČÍM JE OVLIVNĚN PRŮBĚH FUNKCE MP_L

- ➡ MP_L = přírůstek produkce vlivem zapojení dodatečné jednotky práce do výroby
- ➡ zapojujeme: a) dodatečné hodiny práce nebo b) dodatečné pracovníky?
- ➡ ad a): průběh MP_L ovlivněn vlastnostmi člověka
- ➡ ad b): průběh MP_L ovlivněn charakterem výroby

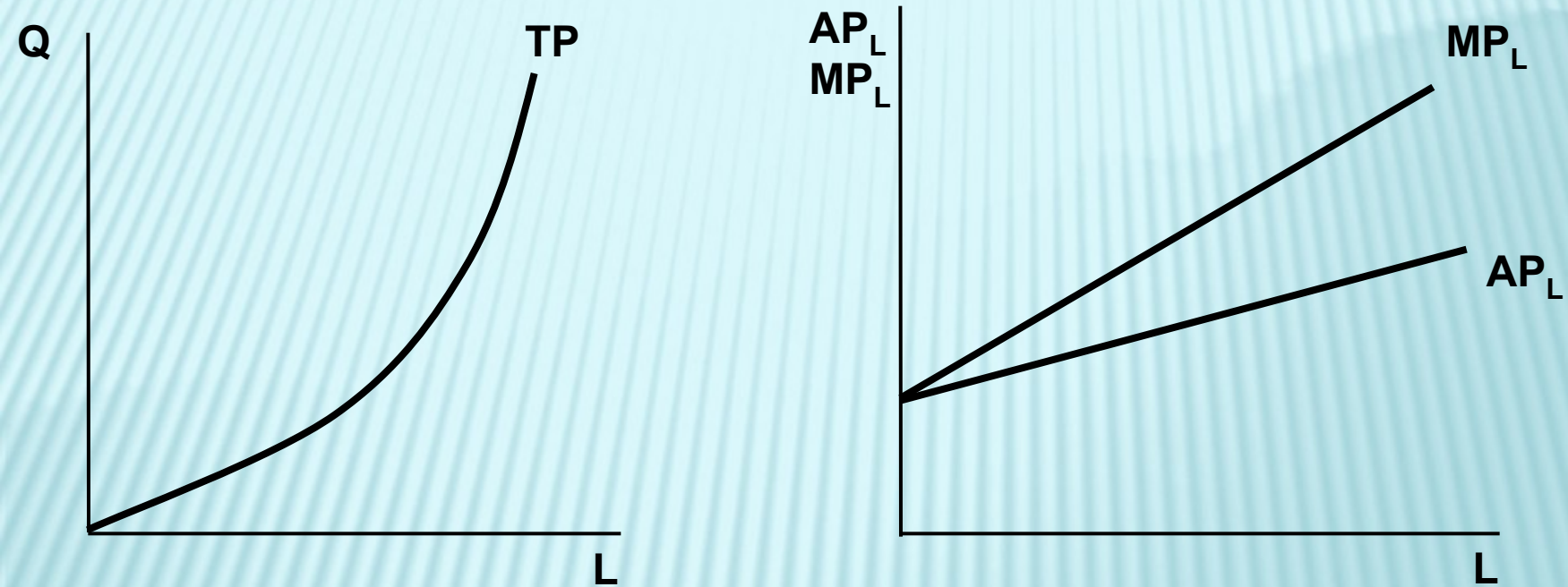
VÝROBA V SR – NĚKTERÉ IDENTITY

☞ $Q = f(K_{\text{fix}}, L)$

☞ $AP_L = Q/L$ $AP_K = Q/K$

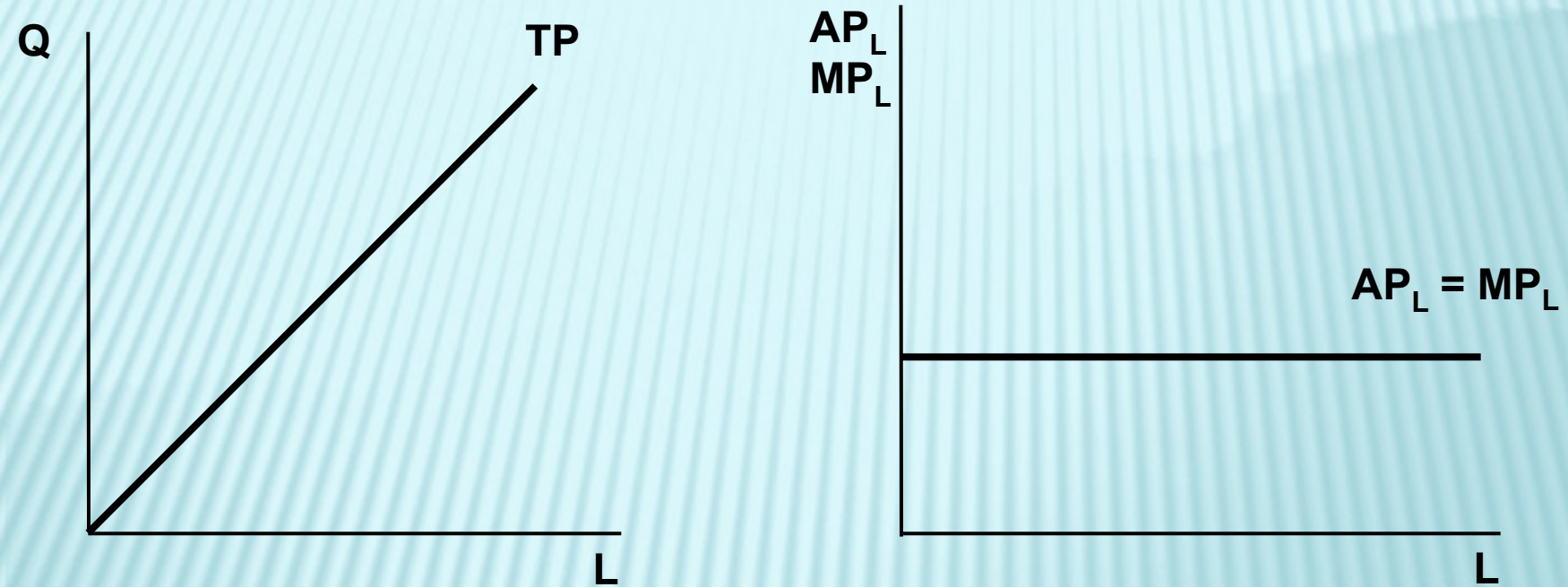
☞ $MP_L = \partial Q / \partial L$ $MP_K = \partial Q / \partial K$

VÝROBA V SR – ROSTOUCÍ VÝNOSY Z VARIABILNÍHO VSTUPU

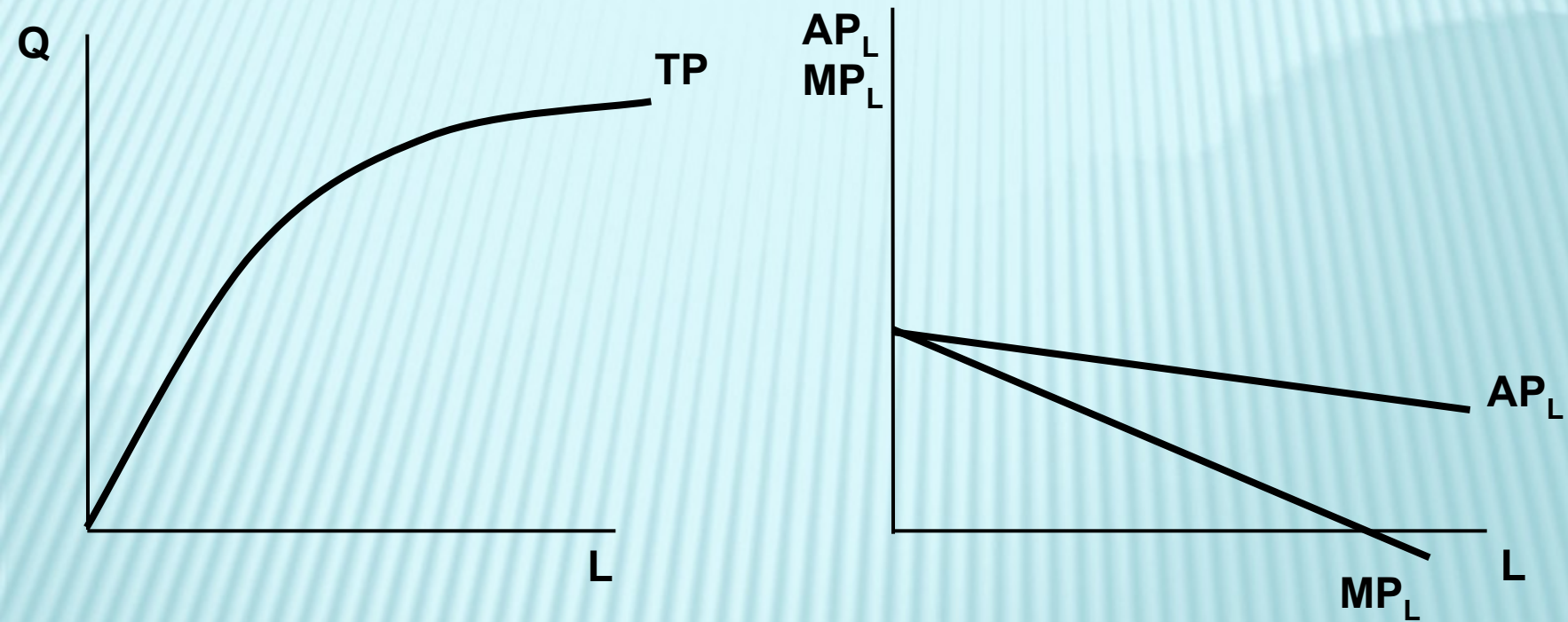
Celkový výstup roste rostoucím tempem – tj. rychleji než počet zapojených jednotek práce

VÝROBA V SR – KONSTANTNÍ VÝNOSY Z VARIABILNÍHO VSTUPU

Celkový výstup roste konstantním tempem – tj. stejně rychle jako počet zapojených jednotek práce

VÝROBA V SR – KLESAJÍCÍ VÝNOSY Z VARIABILNÍHO VSTUPU

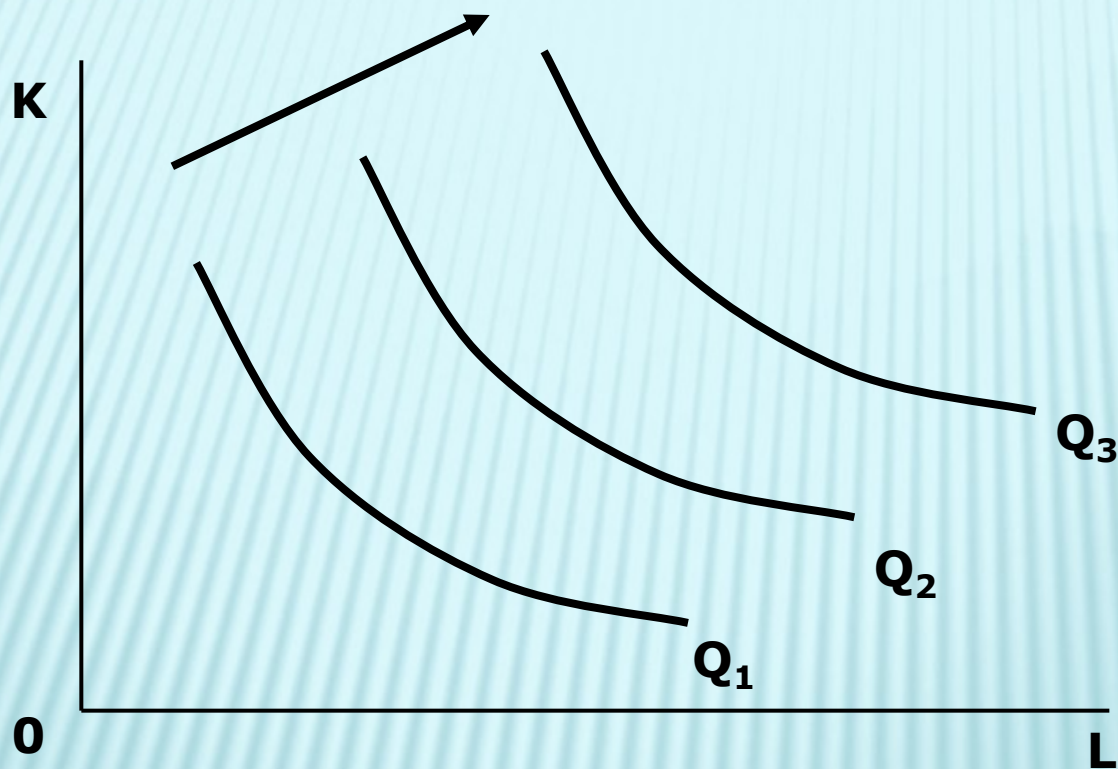

Celkový výstup roste klesajícím tempem – tj. pomaleji než počet zapojených jednotek práce

VÝROBA V DLOUHÉM OBDOBÍ (LR)

- ➡ firma může měnit množství všech VF – práce i kapitál jsou variabilní
- ➡ $Q = f(K, L)$
- ➡ dlouhodobá produkční funkce je zobrazena mapou izokvant – 3D obrázek se nazývá produkční kopec
- ➡ izokvanta = křivka znázorňující kombinace vstupů, které vedou k výrobě stejného objemu výstupu (analogie indifferenční křivky)

DLOUHODOBÁ PRODUKČNÍ FUNKCE – MAPA IZOKVANT

V případě obou VF normálních roste výstup ve směru šipky

VLASTNOSTI IZOKVANT

- ➡ analogie indiferenčních křivek
- ➡ izokvanty jsou seřazeny z kardinalistického pohledu (objem výstupu můžeme přesně určit)
- ➡ izokvanty se neprotínají
- ➡ izokvanty jsou klesající a konvexní směrem k počátku

MEZNÍ MÍRA TECHNICKÉ SUBSTITUCE

☞ *Marginal Rate of Technical Substitution (MRTS)*

☞ poměr, ve kterém firma nahrazuje kapitál prací, aniž se změní velikost celkového výstupu

☞ $MRTS = -\Delta K / \Delta L$

☞ $-\Delta K \cdot MP_K = \Delta L \cdot MP_L \rightarrow -\Delta K / \Delta L = MP_L / MP_K \rightarrow$
 $MRTS = MP_L / MP_K$

ELASTICITA SUBSTITUCE

- ➡ procentní změna poměru vstupů (K/L) ku procentní změně MRTS
- ➡ určuje zakřivení izokvant
- ➡ $\sigma = \frac{d(K/L)/K/L}{dMRTS/MRTS}$
- ➡ $\sigma = \infty$ pro dokonale nahraditelné VF
- ➡ $\sigma = 0$ pro VF v dokonale komplementárním vztahu

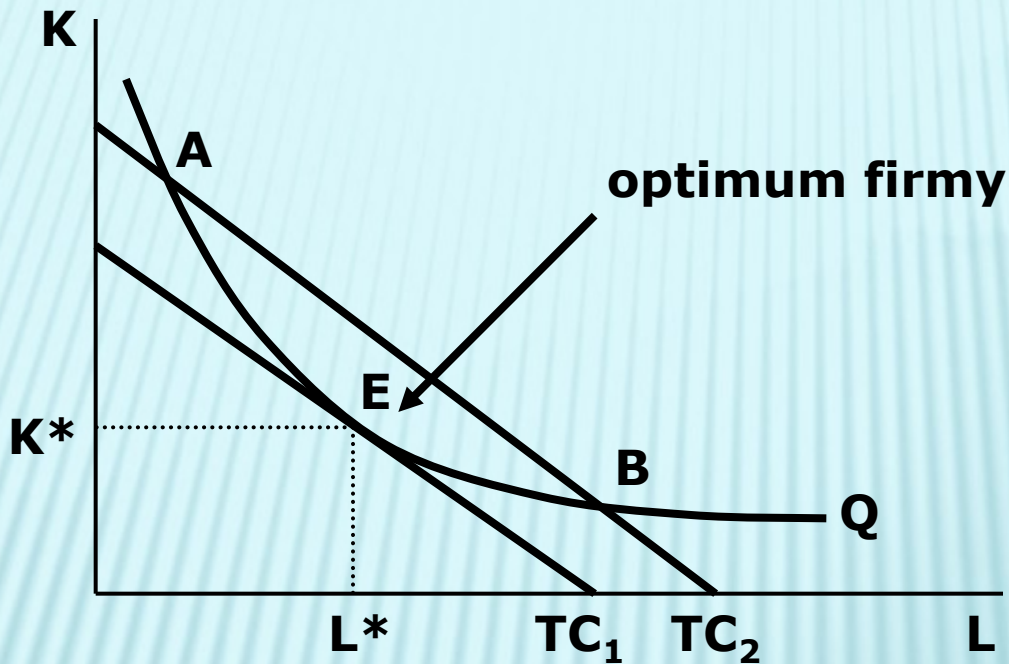
OPTIMÁLNÍ KOMBINACE VSTUPŮ

- ➔ opět jde o analogii optima spotřebitele
- ➔ firma je rovněž limitována svým rozpočtem
- ➔ rozpočtové omezení je dáno finančními prostředky firmy a cenami výrobních faktorů
- ➔ linie rozpočtu firmy (izokosta) je dána:
 $TC = w.L + r.K$, kde
w.....mzdová sazba (cena VF práce)
r.....úroková sazba (cena VF kapitálu)

OPTIMÁLNÍ KOMBINACE VSTUPŮ – VNITŘNÍ ŘEŠENÍ

- ➡ tam, kde se dotýká izokvanta s izokostou, čili:
- ➡ tam, kde se rovnají směrnice izokvanty (MRTS) a izokosty (w/r)
- ➡ optimum: $MRTS = w/r$, a tedy:
- ➡ $MP_L/MP_K = w/r$
- ➡ pouze v bodě optima vyrábí firma daný výstup s minimálními náklady, neboli:
- ➡ pouze v bodě optima vyrábí firma s danými náklady maximální možný výstup

OPTIMUM FIRMY – VNITŘNÍ ŘEŠENÍ

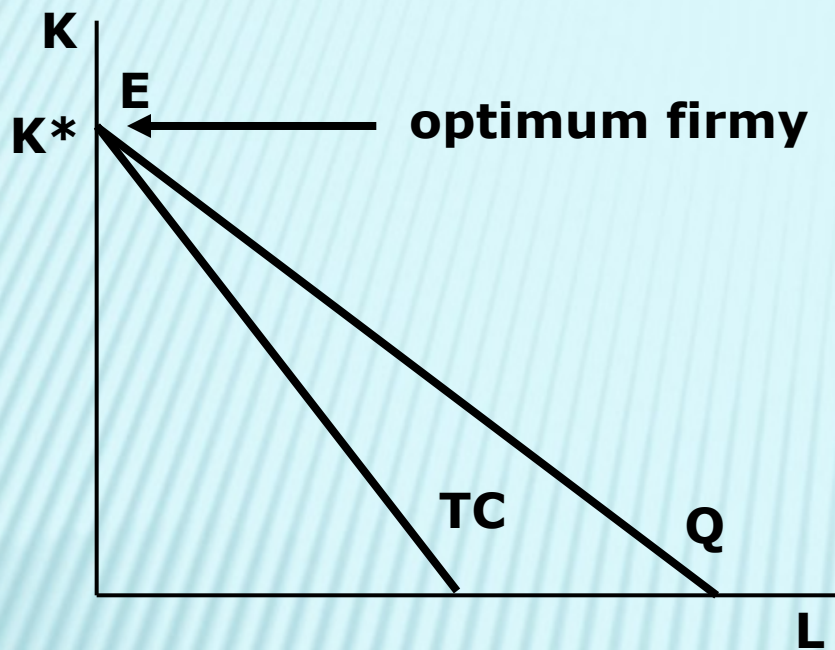
V bodech A a B firma nevyrábí daný výstup s minimálními náklady

V bodech A a B firma s danými náklady nevyrábí maximální možný výstup

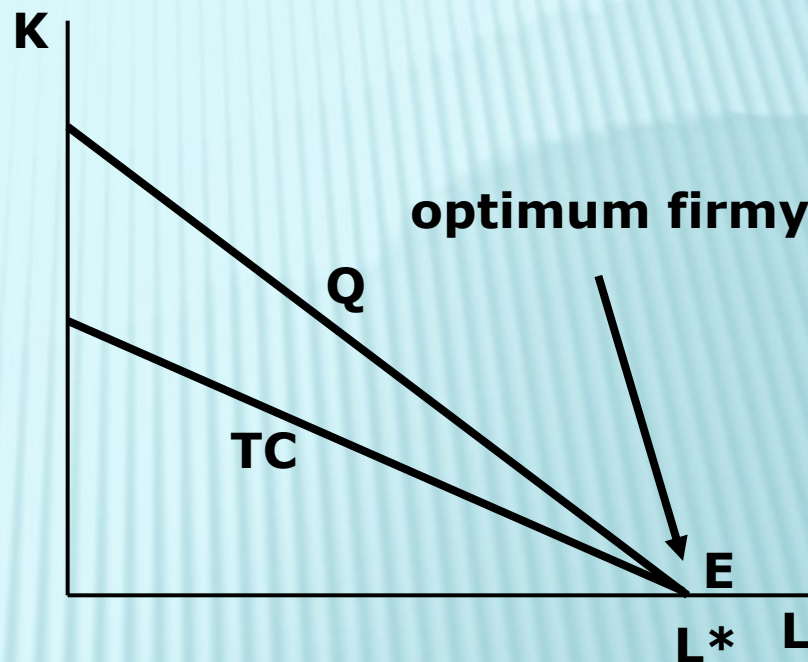
OPTIMÁLNÍ KOMBINACE VSTUPŮ – ROHOVÉ ŘEŠENÍ

- ➡ obvykle v případě dokonale nahraditelných vstupů (průsečík izokvanty a izokosty – nikoli bod dotyku)
- ➡ neplatí rovnost MRTS a poměru cen VF
- ➡ může nastat: $MRTS > w/r$, $MRTS < w/r$ (v absolutním vyjádření)

OPTIMUM FIRMY – ROHOVÉ ŘEŠENÍ

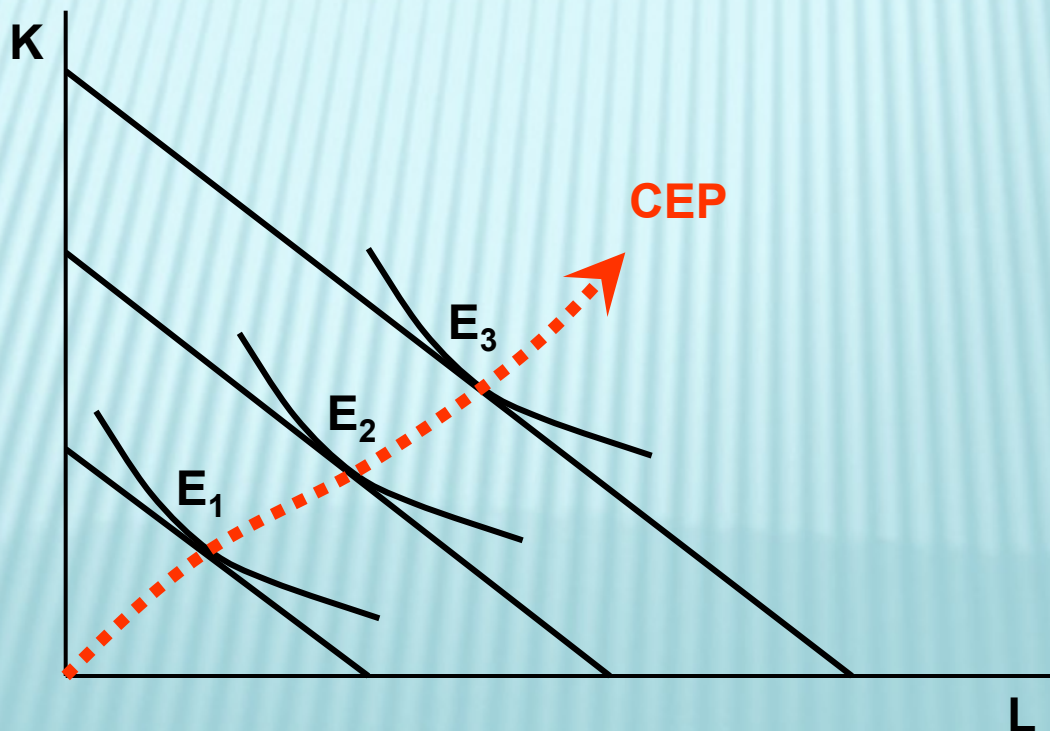
$MRTS < w/r$

$MRTS > w/r$

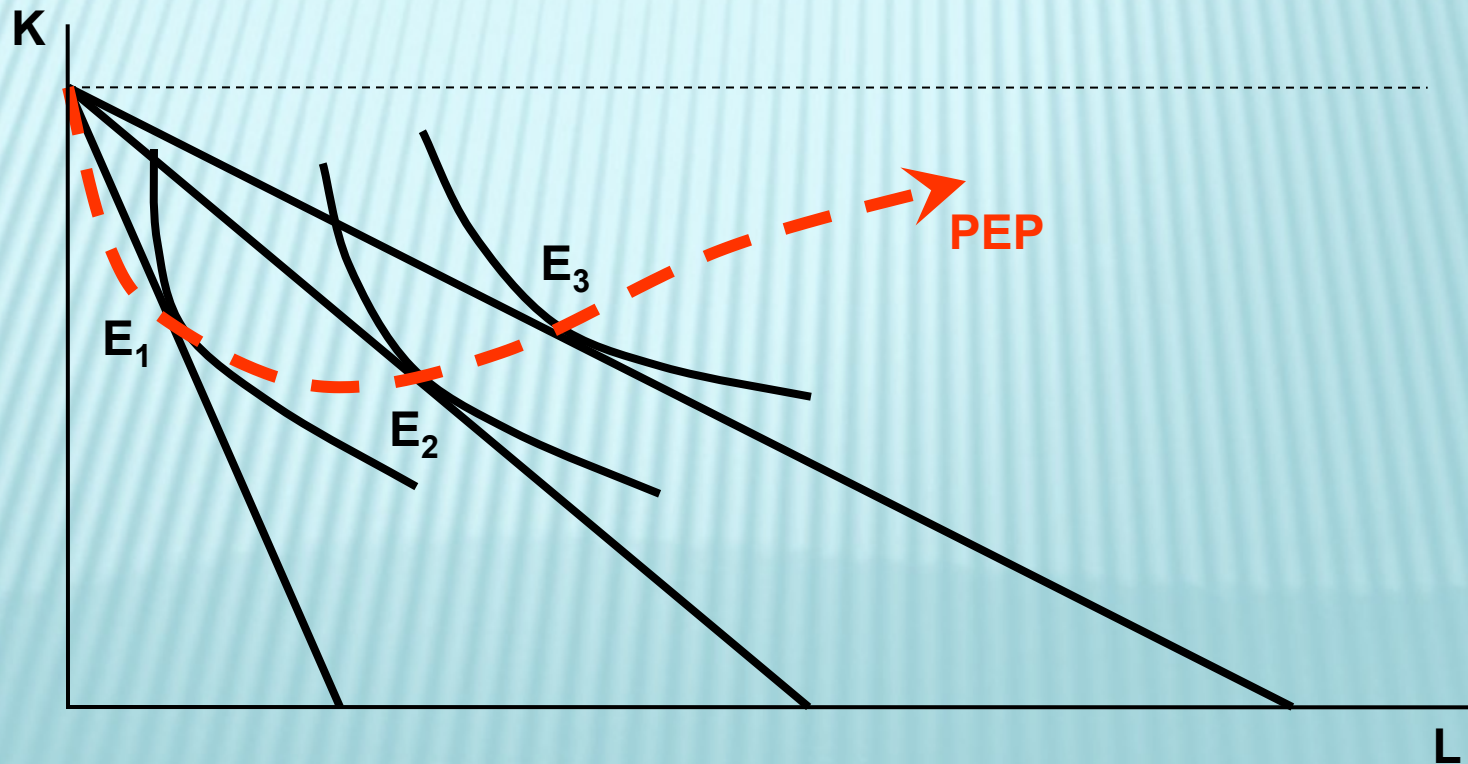
NÁKLADOVÁ STEZKA EXPANZE

- ☞ *Cost Expansion Path (CEP)*
- ☞ množina bodů optima firmy při různých úrovních celkových nákladů
- ☞ analogie s ICC u spotřebitele

CENOVÁ STEZKA EXPANZE

- ☞ *Price Expansion Path (PEP)*
- ☞ množina bodů optima firmy při různých cenách jednoho z VF
- ☞ analogie s PCC u spotřebitele

VLIV ZMĚNY CENY VF NA MNOŽSTVÍ JEHO NASAZENÍ

- SUBSTITUČNÍ A PRODUKČNÍ EFEKT

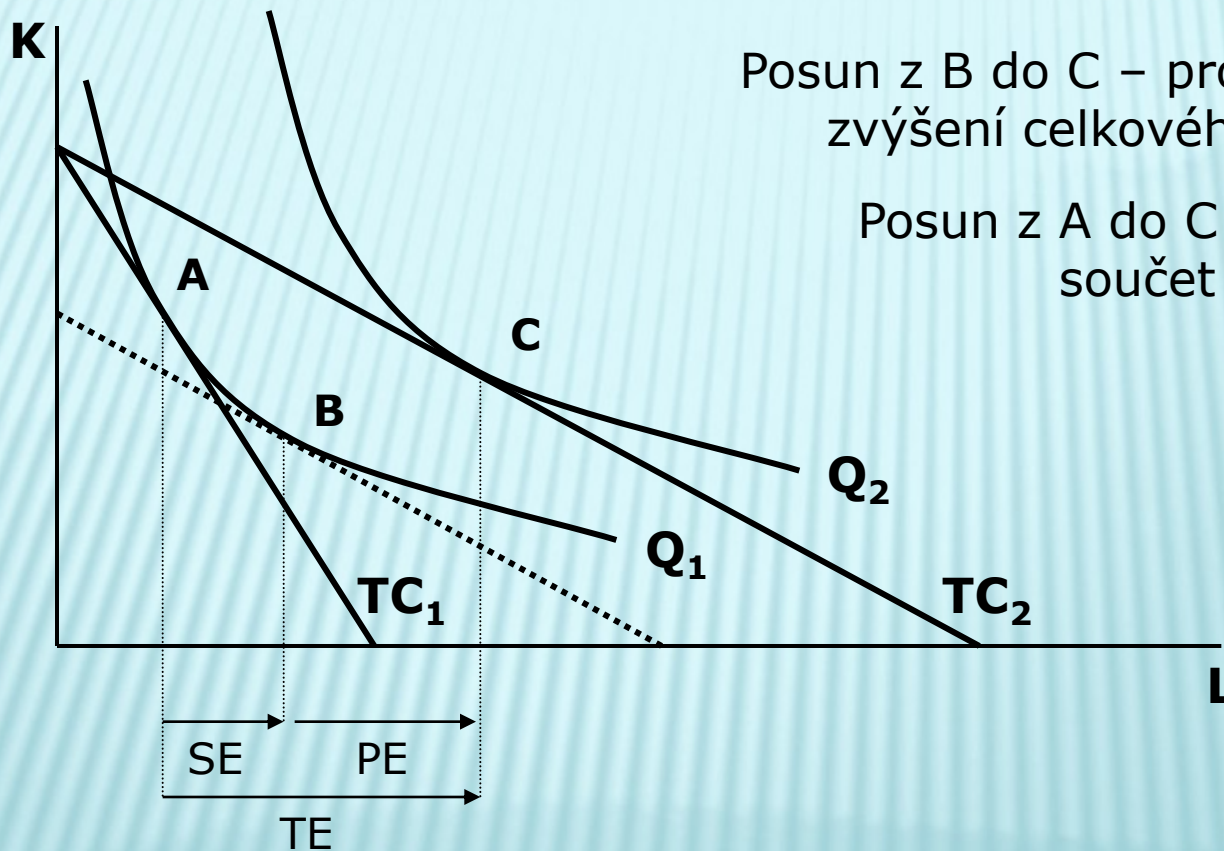
- ☞ substituční efekt (SE) – nahrazování VF relativně dražšího relativně levnějším
- ☞ produkční efekt (PE) – analogie důchodového efektu u spotřebitele (někdy se též používá označení „nákladový efekt“)

SUBSTITUČNÍ A PRODUKČNÍ EFEKT ZLEVNĚNÍ PRÁCE

Posun z A do B – substituční efekt,
nemění se celkový výstup

Posun z B do C – produkční efekt,
zvýšení celkového výstupu

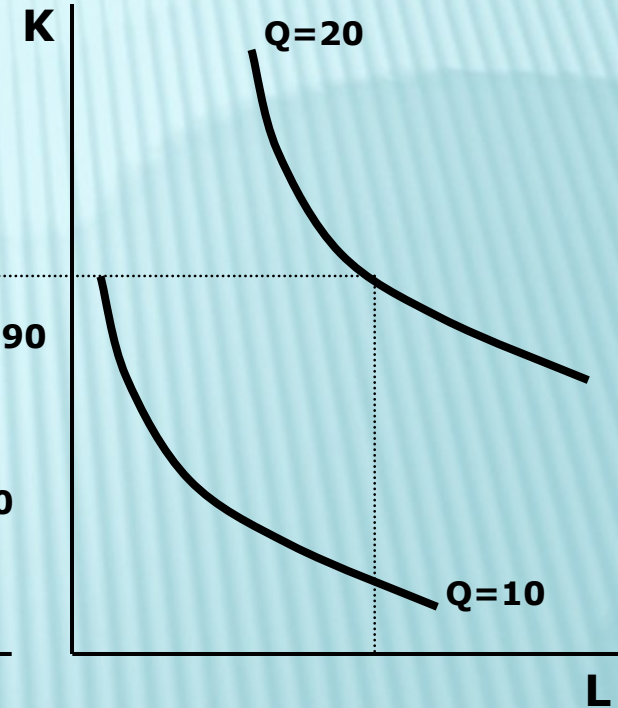
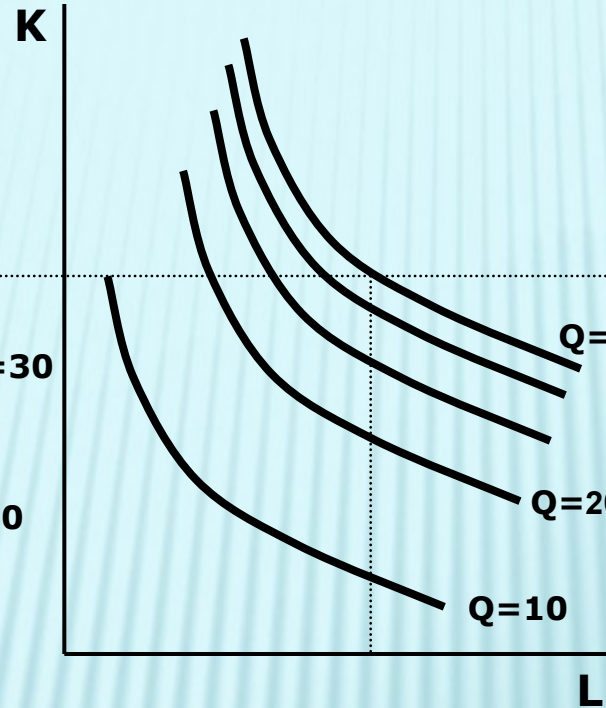
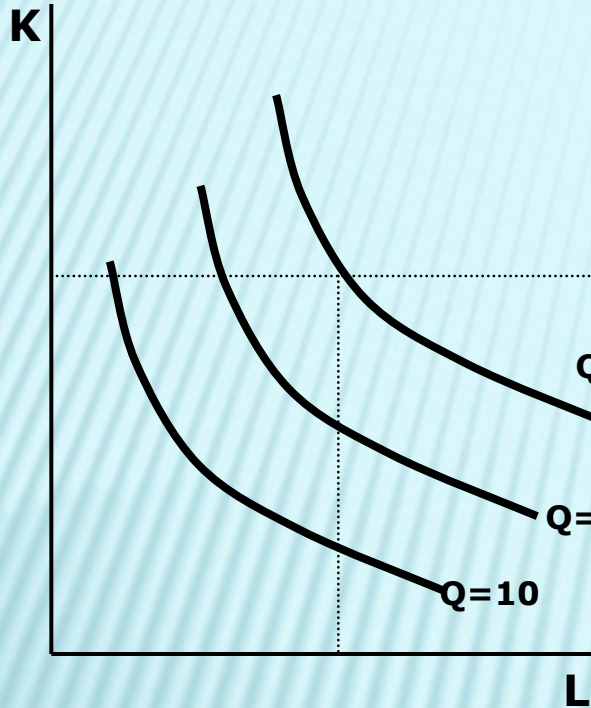
Posun z A do C – celkový efekt,
součet SE a PE

VÝNOSY Z ROZSAHU

- ➡ jde o vztah mezi změnami vstupů a změnami výstupu - o kolik % se zvýší výstup, zvýšíme-li množství vstupů o 1 %
- ➡ klesající, konstantní nebo rostoucí
- ➡ klesající: výstup roste pomaleji než množství vstupů
- ➡ konstantní: výstup roste stejným tempem jako množství vstupů
- ➡ rostoucí: výstup roste rychleji než množství vstupů

KONSTANTNÍ, ROSTOUCÍ A KLESAJÍCÍ VÝNOSY Z ROZSAHU

konstantní výnosy z rozsahu – izokvanty stejně daleko od sebe (na daný přírůstek Q je třeba stále stejný relativní přírůstek L a K)

rostoucí výnosy z rozsahu – izokvanty se přibližují (na daný přírůstek Q je třeba stále menší relativní přírůstek L a K)

klesající výnosy z rozsahu – izokvanty se oddalují (na daný přírůstek Q je třeba stále větší relativní přírůstek L a K)

PŘÍKLADY PRODUKČNÍCH FUNKCÍ

1. Lineární produkční funkce:

$$Q = f(K,L) = a.K + b.L$$

☞ obsahuje konstantní výnosy z rozsahu, protože:

$$f(t.K,t.L) = a.t.K + b.t.L = t(a.K+b.L) = t.f(K,L)$$

☞ elasticita substituce vstupů:

$\sigma = \infty \rightarrow$ práce a kapitál jsou dokonalé substituty – izokvanty jsou rovnoběžné přímky

PŘÍKLADY PRODUKČNÍCH FUNKCÍ

2. Produkční funkce s fixní proporcí vstupů:

$$Q = \min(a.K, b.L)$$

„min“ znamená, že výstup je omezen menší ze dvou hodnot v závorce – mám-li 1 auto a 2 řidiče, přidáním 3. řidiče nezvýším množství přepraveného nákladu

☞ výnosy z rozsahu konstantní:

$$f(t.K, t.L) = \min(a.t.K, b.t.L) = t.\min(a.K, b.L) = t.f(K, L)$$

☞ elasticita substituce vstupů:

$\sigma = 0 \rightarrow K$ a L jsou doko. komplementy – izokvanty mají tvar písmene „L“

PŘÍKLADY PRODUKČNÍCH FUNKCÍ

3. Cobb-Douglasova produkční funkce:

$$Q = f(K,L) = A.K^a.L^b$$

☞ výnosy z rozsahu:

$$f(t.K,t.L) = A.(t.K)^a(t.L)^b = A.t^{a+b}.K^a.L^b = t^{a+b}.f(K,L)$$

závisí na hodnotách „a“ a „b“, if:

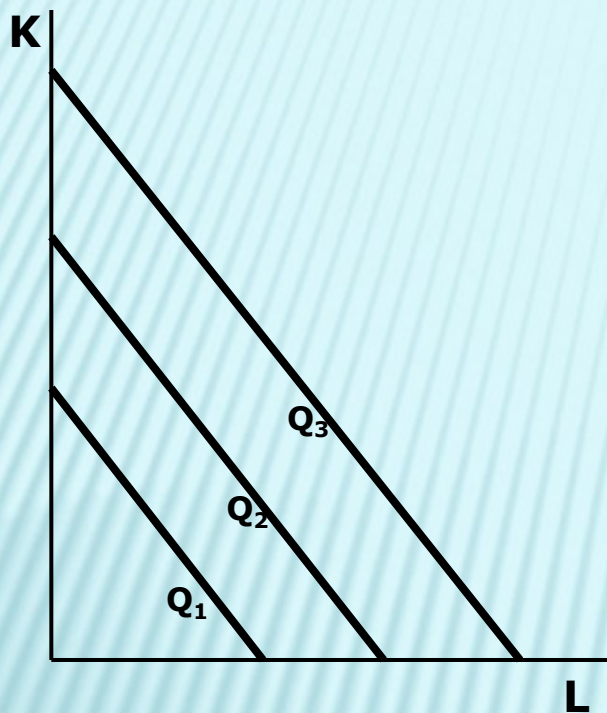
$a+b=1$ → konstantní výnosy z rozsahu

$a+b>1$ → rostoucí výnosy z rozsahu

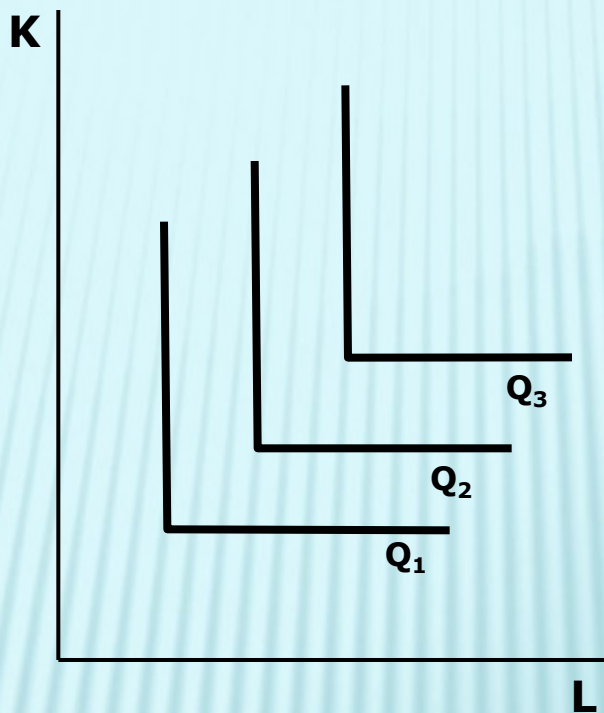
$a+b<1$ → klesající výnosy z rozsahu

☞ izokvanty jsou konvexní vůči počátku os souřadnic

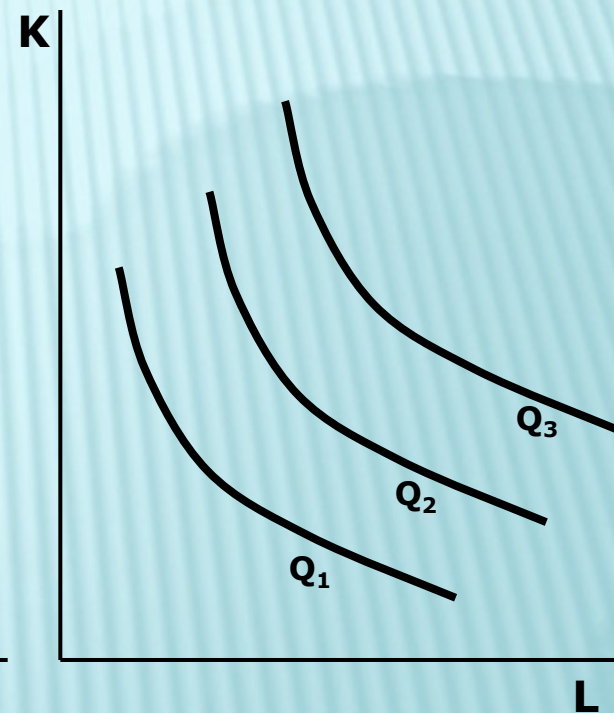
PŘÍKLADY PRODUKČNÍ FUNKCÍ

Lineární produkční funkce

Produkční funkce s fixní proporcí vstupů

Cobb-Douglasova produkční funkce

OTÁZKA K ZAMYŠLENÍ

Výnosy z rozsahu – Soukupová str. 178:

☞ rostoucí výnosy z rozsahu

$$f(t.K, t.L) > t.f(K, L) = t.Q$$

☞ klesající výnosy z rozsahu

$$f(t.K, t.L) < t.f(K, L) = t.Q$$

JE TAM CHYBA OR NOT??